

Οι Διαισθήσεις ως το εργαστήριο της Φιλοσοφίας

Στάθης Ψύλλος

9/1/2008

1. Μια ενδιαφέρουσα αμφισημία. Ενόραση, διαίσθηση, εποπτεία --intuition
2. Descartes: *Regulae*—κανόνας 3: ενόραση και παραγωγή ως οι μέθοδοι της γνώσης
3. Τα χαρακτηριστικά της ενόρασης—σύλληψη με «πνεύμα καθαρό και προσεκτικό» απλή, βέβαιη, αδιαμεσολάβητη, εναργής
υπό το φυσικό φως του λόγου
πχ. Μαθηματικά (αλλά και όχι μόνο)
4. Σε τι διαφέρει από την παραγωγή («κίνηση του νου»). Κατ' ουσία, η παραγωγή μεταφέρει τη βεβαιότητα—Αλλά από πού αντλούν τη βεβαιότητα οι προκείμενες;--Το πρόβλημα των πρώτων αρχών—σς.32-33.
5. Το παράδειγμα του Descartes: $2+2=3+1$
 $2+2=4$
 $3+1=4$
αλλά να δούμε και ότι $2+2=3+1$.
6. Lewis Carroll: *What the Tortoise Said to Achilles*, 1895
Τρεις προτάσεις
(A) Πράγματα που είναι ίσα προς τρίτο είναι ίσα μεταξύ τους.
(B) Οι δύο πλευρές αυτού του τριγώνου είναι ίσες προς τρίτη.
(Z) Οι δύο πλευρές αυτού του τριγώνου είναι ίσες μεταξύ τους.

Το (Z) έπεται λογικά από τα (A) και (B).

Χελώνα: Εάν τα (A) & (B) είναι αληθή, τότε και το (Z) είναι αληθές. Ας το πούμε (C).

(C): Εάν τα (A) & (B) είναι αληθή, τότε και το (Z) είναι αληθές.

Χελώνα: Δεν μπορεί κάποιος να δεχθεί τα (A) και (B), χωρίς να δεχθεί το (C);

Αχιλλέας: Σου ζητώ να δεχθείς το (C).

Χελώνα: OK—γράψε το στο σημειωματάριό σου.

Αχιλλέας:

(A) Πράγματα που είναι ίσα προς τρίτο είναι ίσα μεταξύ τους.

(B) Οι δύο πλευρές αυτού του τριγώνου είναι ίσες προς τρίτη.

(C): Εάν τα (A) & (B) είναι αληθή, τότε και το (Z) είναι αληθές.

(Z) Οι δύο πλευρές αυτού του τριγώνου είναι ίσες μεταξύ τους.

Ο **Αχιλλέας** συνεχίζει: Εάν δεχθούμε ότι τα (A) & (B) & (C) είναι αληθή, τότε και το (Z) πρέπει είναι αληθές. Ας το ονομάσουμε (D).

Χελώνα: Αυτός είναι ένας ακόμα υποθετικός λόγος—γιατί να τον δεχτώ; Εάν δεν βλέπω ότι είναι αληθές, δεν μπορώ να δεχτώ τα (A), (B) και (C), χωρίς να δεχτώ το (Z)?

Αχιλλέας: Τότε πρέπει να δεχθείς το (D).

Χελώνα: γράψε το.

Αχιλλέας:

(A) Πράγματα που είναι ίσα προς τρίτο είναι ίσα μεταξύ τους.

(B) Οι δύο πλευρές αυτού του τριγώνου είναι ίσες προς τρίτη.

(C): Εάν τα (A) & (B) είναι αληθή, τότε και το (Z) είναι αληθές.

(D): Εάν δεχθούμε ότι τα (A) & (B) & (C) είναι αληθή, τότε και το (Z) πρέπει είναι αληθές.

(Z) Οι δύο πλευρές αυτού του τριγώνου είναι ίσες μεταξύ τους.

Χελώνα: δεν μπορώ να δεχτώ τα (A), (B), (C) και (D), χωρίς να δεχτώ το (Z)?

Αχιλλέας: Η Λογική υπαγορεύει ότι εάν δεχτείς τα (A), (B), (C) και (D), τότε πρέπει να δεχτείς το (Z).

Χελώνα: Αυτό είναι ένα ακόμα υποθετικό. Ας το πούμε (E). Γράψε το.

Αχιλλέας:

(A) Πράγματα που είναι ίσα προς τρίτο είναι ίσα μεταξύ τους.

(B) Οι δύο πλευρές αυτού του τριγώνου είναι ίσες προς τρίτη.

(C): Εάν τα (A) & (B) είναι αληθή, τότε και το (Z) είναι αληθές.

(D): Εάν δεχθούμε ότι τα (A) & (B) & (C) είναι αληθή, τότε και το (Z) πρέπει είναι αληθές.

(E): Εάν δεχθούμε τα (A), (B), (C) και (D), τότε πρέπει να δεχθούμε το (Z)

(Z) Οι δύο πλευρές αυτού του τριγώνου είναι ίσες μεταξύ τους.

...

Ο Αχιλλέας ακόμα γράφει.

7. Πιο είναι το μήνυμα του Carroll? Είναι η Καρτεσιανή εποπτεία αναπόδραστη? Η παραγωγή απαιτεί συναγωγικούς κανόνες—κανόνες απόσπασης. Αλλά τι τους δικαιολογεί; Κυκλικότητα—δογματισμός—άπειρη αναδρομή.

8. Υπάρχει διέξοδος; Από την εποπτεία στις διαισθήσεις. Παραγωγικές διαισθήσεις. Διαισθητικά έγκυροι συναγωγικοί κανόνες—τουλάχιστον όσον αφορά τους βασικούς—θεμελιώδεις—κανόνες. Είναι οι κανόνες που εμείς χρησιμοποιούμε-- Δεν έχουμε λόγους να αμφισβητήσουμε την αξιοπιστία τους—είναι διαισθητικά έγκυροι (αποδεχόμαστε την εγκυρότητά τους και τους αποδεχόμαστε χωρίς αναστοχασμό). Goodman: reflective equilibrium. Συγκεκριμένες συναγωγές και γενικοί κανόνες σε αμοιβαία ρύθμιση.

9. Μπορούμε να μιλήσουμε για μια ισχυρότερη (Καρτεσιανή) έννοια εποπτείας; Από τον Descartes στον Kant. Η εποπτεία ως γνωστική λειτουργία, συναφής με την αντίληψη. (Η δική μας εποπτεία είναι πάντοτε αισθητή—sensible). Ο χώρος και ο χρόνος ως μορφές της καθαρής εποπτείας. Ο ιδιάζων ρόλος της αριθμητικής και της γεωμετρίας. Το (συνθετικό) a priori ως ο εναπομείνας πυρήνας της Καρτεσιανής εποπτείας. Η κριτική της εποπτείας. Φρέγκε—Χίλμπερτ—Πουανκαρέ—Ράσσελ. Ο επαναπροσδιορισμός του a priori—σύμβαση/αναλυτικότητα. Ιντιουισιονιστική λογική/κλασσική λογική. Η αρχή της ανοχής του Carnap.

10. Τι είναι τελικά η διαίσθηση; Η καλύτερα, τι είναι μια διαισθητική κρίση; Gornik & Schwitzgebel (1998): μια αυθόρμητη κρίση η οποία δεν γίνεται στη βάση ενός ρητού συλλογισμού τον οποίο το υποκείμενο μπορεί συνειδητά να ακολουθήσει.

Μια πιο ισχυρή θέση: “to intuit that p is to be attracted to assent simply through entertaining that representational content” Ernst Sosa
Competence-based account

11. Ο ρόλος των διαισθήσεων στη φιλοσοφία. Παραδείγματα.

Ηθικά διλήμματα—ηθικές θεωρίες.

Ο μοχλός και ο χονδρός άνδρας

Η δόση που ζώσει τον ένα ή το ένα πέμπτο της δόσης που σώζει πέντε.

Οι κροκόδειλοι και οι φυλές στην Αφρική—είναι οι διαισθήσεις πολιτισμικά εξαρτώμενες;

Ανάλυση της γνώσης.

Τα αντι-παραδείγματα του Gettier.

Ο ρόλος των διαισθήσεων όσον αφορά το εάν κάποιος γνωρίζει ή όχι.

Ο ρόλος των διαισθήσεων στην κριτική μιας θέσης πχ. Μπορεί η γνώση να είναι μια αιτιακά προσδιορισμένη διαδικασία;

Ο ρόλος των διαισθήσεων στη θεραπεία του προβλήματος—πχ. Είναι η αρχή της παραγωγικής περιχαράκωσης συστατικό της γνώσης;

Η ανάλυση του νοήματος

Το νοητικό πείραμα της δίδυμης γης. Είναι το νόημα στο κεφάλι;

Ανάλυση της αιτιότητας.

Η μπάλα του κρίκετ, ο fielder, ο τοίχος, το παράθυρο

Η μπάλα του κρίκετ, ο fielder, ένας άλλος fielder, το παράθυρο

Οι διαισθήσεις ως διαμορφωτές υποθέσεων.—πχ. Το κινέζικο δωμάτιο.

Οι διαισθήσεις ως κριτήρια του εύλογου.

Οι διαισθήσεις ως φιλοσοφικά τεκμήρια. (Διαισθητικά ισχυρές και αντι-διαισθητικές συνέπειες.)

Οι διαισθήσεις ως αυτό που πρέπει να εξηγηθεί από μια φιλοσοφική θεωρία.

12. Είναι οι διαισθήσεις αξιόπιστες;

(I) Λανθασμένες διαισθήσεις

Base-rate fallacy

Wason selection task

Κανόνας: Εάν φωνήεν, τότε πρώτος αριθμός

A, 3, Σ 6

Ποια φύλλα πρέπει να γυρίσουμε;

A—και 6.

Εάν κάτω από 18, τότε όχι αλκοόλ

15, μύρα, πορτοκαλάδα, 20.

Η αξιοπιστία των διαισθήσεων μπορεί να εξαρτάται από το πλαίσιο.

(II) Ευμετάβλητες διαισθήσεις

Εμπειρικές έρευνες για την ευρωστία των φιλοσοφικών διαισθήσεων

Stacey Swain, Joshua Alexander, and Jonathan M. Weinberg

Indiana University, Bloomington

Ο έλεγχος της περίπτωσης του Truetemp

Το αν το truetemp συνιστά γνώση εξαρτάται από τη σειρά με την οποία η περίπτωση παρουσιάζεται—κατόπιν μιας σαφούς περίπτωσης γνώσης ή κατόπιν μιας σαφούς περίπτωσης απουσίας γνώσης.

Γνωσιακό και πολιτιστικό υπόβαθρο.

13. Πως επιλύονται συγκρούσεις μεταξύ αντικρουόμενων διαισθήσεων;

14. Τι είδους λειτουργία είναι η διαίσθηση; Πως μπορεί να δικαιολογηθεί; Είναι αξιόπιστη;

15. Τελικά πιο είναι το κριτήριο επιτυχίας στη φιλοσοφία;